

Slovo k povzbuzení na neděli 25. dubna 2021, na 4. neděli velikonoční – B
Biblická čtení: Sk 4,8-12; Ž 118; 1Jan 3,1-2; Jan 10,11-18

Milé sestry, milí bratři,

čtvrtá neděle velikonoční je Nedělí dobrého pastýře (tak je nazývána už od dob tridentské reformy, tehdy se tedy slavila o týden dříve). Důvodem je evangelium, které se rok co rok čte; úryvky z Ježíšovy řeči o dobrém pastýři z 10. kapitoly Janova sepsání. Ježíš Kristus je tím dobrým pastýřem očekávaným proroky, pro své boholidství jediným skutečným prostředníkem mezi Bohem a člověkem; z toho se dnes zvláště máme radovat. Jelikož ale na své pastýřské službě dal podíl svým apoštolům a jejich nástupcům (biskupům, kněžím a jáhnům), jak už čteme v samotném Novém zákoně, myslíme i na ně; proto je dnešní neděle zároveň dnem modliteb za povolání k duchovnímu stavu a modliteb za kněze a také dnem radosti, že svátostná moc se ke spáse lidí od apoštolů skrze vkládání rukou biskupů předává dál a dál.

Zamřeme se ale především na samotný ústřední obraz, na Kristova slova «já jsem dobrý pastýř» a jejich následné rozvedení...

Pastýř je překrásná a oblíbená postava, a to v řadě (i mimobiblických) kultur. Zejména městská civilizace už v antice spatřila v pastýři, v pastýřském a pasteveckém způsobu života ideál harmonie, štěstí, zvláště ve srovnání s útrapami a úskalími městského života a v nich se rozvíjející civilizace. Však stačí vzpomenout na obraz pastýře v antické kultuře, třeba na takové Vergiliovy bukoliky, jak je v nich postava pastýřů bdících u svých stád na širých pastvinách přímo opěvována.

Pastýř má své důležité místo i v biblickém zjevení. Ve zkušenosti starozákonního člověka, který měl za sebou bohatou pasteveckou (dokonce nomádskou) dějinnou zkušenost, je to především dobrý Hospodin, který je vlastním pastýřem svého lidu; on ho vodí na žirné pastvy, kde si již nyní může odpočinout, a jednou ho dovede zpět do rajske zahrady. Tak to vyzpívává na základě dějinné zkušenosti nejméně žalm. Bůh pase svůj lid často skrze své služebníky – krále, proroky a kněze a jiné své vyvolené; proto se titulu pastýře dostává již ve Starém zákoně také těm, kteří se mají ve jménu Hospodinově starat o Boží lid. Ti ale nejsou vždy pastýři dobrými; naopak, často jsou pastýři zlími, špatnými, kteří začali pást jen sami sebe a na svěřeném stádcí jim přestalo záležet, jak pranýřuje zvláště prorok Ezechiel. I z toho důvodu Izrael začíná svůj zrak stále více upínat do budoucnosti, k očekávanému Mesiáši, který bude konečně oním dobrým Božím pastýřem podle Božího přání, dobrým pastýřem jeho (a svého) lidu.

«Já jsem dobrý pastýř» říká sám Kristus. On je skutečně ten dobrý pastýř, který zná své ovce, který je vyhledává, jemuž na nich záleží; zůstává s nimi, i když přijde vlk, neutíká ze strachu o sebe, vyhledává ztracené a bere si je na svá ramena. Kristus, Boží Syn ukřižovaný a zmrtvýchvstalý, se tak stal ztělesněním, zčlověčením jediného Pastýře, Boha. Jako Bůh je pastýřem, ale jako člověk je zároveň i Beránkem (vedeným na porážku kříže); proto je nám nejbližší, proto je tak dobrý, proto má s námi soucit.

Není divu, že obraz Krista jako dobrého pastýře se stal jedním z nejranějších a nejvýraznějších křesťanských symbolů; před triumfem kříže v křesťanské ikonografii začátkem 4. století dokonce tím nejčastějším a snad i nejvíce oblíbeným. Však stačí vzpomenout na všechna ta mnohá, často až půvabná vyobrazení či ztvárnění Krista jako antického pastýře, který šetrně a něžně nese ovečku na svých ramenou, anebo naopak statečně vlastním tělem, třeba jen s pastýřskou hůlkou v ruce, brání své stádečko před krvelačnými vlky.

Obrazy (metafory a alegorie) jako způsob vyjádření nejsou sice tak přesné jako (teologické) definice, ale za to nám dovolují proniknout leckdy do mnohem větší hloubky než jen jednotlivé pojmy. Proto jich je Písmo plné, je jich plná i křesťanská tradice, zvláště ta

mystická; jsou často nejsrozumitelnějším vyjádřením zkušenosti, kterou člověk s Bohem, s Pánem Ježíšem má. Tak je tomu i u našeho dnešního obrazu: Vše, kým je a jak jedná ten nejlepší možný pastýř, a ještě nekonečně víc v sobě ztělesňuje Pán Ježíš; člověk, pokud se jen trochu stane jeho ovečkou, to může zakusit. Tak to zakoušeli první křesťané, tak to zakoušely všechny následné křesťanské generace, k podobnému zkušenosti jsme pozváni i my všichni: Nechat se najít Kristem Dobrým pastýřem, nechat se jím vést na dobrou pastu, zakusit, že mu na nás záleží, že za nás dává svůj život, a radovat se z toho všeho, v předchuti tak radosti nebeské.

Zkrátka a dobře, obraz Krista Dobrého pastýře snad nejkrásněji vyjadřuje, kým se Boží Syn stal se pro nás: Dobrým pastýřem, Pastýřem-Učitelem, Pastýřem-Beránkem. Kéž bychom se tak i my našli – ne sentimentálně ale silou krásného biblického obrazu – v ovečce hledané, nalezené, opečovávané, vedené, vykoupené a především milované Kristem, Dobrým pastýřem. To je asi nejdůležitější rozměr našeho dnešního rozjímání...

Zkusme se ale ještě podívat na celý obraz jakoby obráceně; představme si sami sebe na místě samotného pastýře. Je to sice asi dost troufalé, nicméně už sama biblická tradice toto činí, když kupříkladu hovoří o pastýřích církve, tedy o těch, kterým je svátostí (jejich) svěcení od biblických dob svěřována svátostná moc, aby se (svým) kněžováním stali zprostředkovateli Kristova boholidského pastýřování. Ty ale nyní nechme stranou – a raději se za ně také pomodleme, vždyť i oni navzdory svému poslání jsou jen slabí lidé – a zaměřme se, v čem obraz dobrého pastýře jako vzoru promlouvá k nám ke všem; všichni jsme lidé, jejichž podobu na sebe Boží Syn vzal a kterou obnovil, jako pokřtění jsme byli navíc „pomazání na kněze, proroky a krále“, tedy k charakteristikám, jež v sobě Pastýř Učitel a Beránek zahrnul. Všichni – jeden druhému a celému světu – bychom tak měli být nějak dobrými pastýři, po vzoru samotného Krista a s jeho pomocí.

Představit si sami sebe v krásném obrazu dobrého pastýře nejen na místě ovečky ale i na místě pastýře, kdy ovečkami jsou druzí lidé, naši bratři a sestry (stejně jako pro ně jsme ovečkami zase my), vyjadřuje jedno z našich nejkrásnějších lidských poslání: Být druhým lidem aspoň nepatrným ztělesněním dobrého Božího Kristova pastýřování; ne ve smyslu jakékoli nadřazenosti, ale ve smyslu našeho vztahu k druhým jakožto laskavého a oběti schopného zájmu o ně.

Po vzoru Pána Ježíše by nám na našich bratřích a sestřích, na jejich osudu, životě, štěstí a spáse mělo prostě záležet, měli bychom s nimi sdílet svůj život, měli bychom se je snažit také pokorně a citlivě vyhledat, když se různě (sobě, Bohu i nám) nějak ztratí, měli bychom je umět nést na svých bedrech, neměli bychom utíkat, když jim hrozí nebezpečí, ale naopak nasadit sebe samé pro jejich jakoukoli záchranu a obranu, vodit je na (své) dobré pastviny, dělit se s nimi o to nejlepší, co máme, trávit s nimi svůj čas, bdít s nimi, když toho potřebují. A tak dále.

Všichni jsme jeden druhému pastýři i ovečkami. Ostatně spojení Pastýře a Beránka v sobě ztělesnil jedinečným způsobem sám Boží Syn...

Zkusme tedy, milé sestry, milí bratři, dnešní neděli být otevření nejprve radosti, že Bůh se nám ve svém Synu stal vpravdě Dobrým pastýřem. A zatužme také být aspoň nějak dobrými pastýři jeden druhému, s tím, že někdy jsme v našich vztazích spíše pastýři jindy těmi, co jejich péči potřebují. A modleme se také za ty, kteří se stali svátostnými pastýři, za kněze, biskupy a jáhny, a také za nová povolání k duchovnímu stavu; vždyť i oni jsou pastýři i slabými ovečkami zároveň.

A podíváme-li se dnes třeba i na nějaké krásné (třeba i starobylé) výtvarné ztvárnění Krista Dobrého pastýře, může to být jen pomocí k plodnosti našeho rozjímání...